

Remissvar: En gemensam angelägenhet SOU 2020:46

S-kvinnor är mycket positiva till utredningens övergripande uppdrag att öka den ekonomiska jämlikheten och sociala rörligheten och att utredningen tar ett helhetsgrepp kring dessa viktiga frågor. Sverige har haft de snabbast växande klyftorna inom hela OECD under senare år och det är en utveckling som måste brytas. Även om välståndet stiger för de flesta har den sociala utsattheten koncentrerats till vissa områden samtidigt som allt färre äger allt mer. Det är en långsiktig negativ utveckling, klassklyftorna i Sverige har ökat i decennier. Förutom ojämlikhet präglas de ekonomiska klyftorna av stora skillnader mellan män och kvinnor. Kvinnor tjänar mindre än män i nästan alla sektorer. Män har högre ägandeandel i privata tillgångar som fastigheter, värdepapper och företag än kvinnor. Det resulterar även i högre kapitalinkomster.

Då utredningen är omfattande väljer vi i vårt remissvar att framför allt fokusera på de förslag som är kopplade till ökad jämställdhet.

FÖRSLAGEN

Utbildning och kultur

S-kvinnor delar utredningens uppfattning att den fria etableringsrätten inom skolområdet bör begränsas. Vi vill att kommuner får vetorätt inför nya etableringar av friskolor. Vi vill även att det införs ett stopp för vinstdrivande aktörer att vara skolhuvudman och ser därmed positivt på förslaget att utreda frågan om vinstdrivande verksamhet är förenlig med myndighetsutövning inom skolområdet.

Vi delar utredningens uppfattning att resurstilldelningen ska ta full hänsyn till att de offentliga skolorna har kostnadskrävande uppgifter som de fristående inte har och anser att det därför är nödvändigt att se över den generösa ersättningsmodellen till friskolorna.

Vidare anser vi att skolan ska vara kompensatorisk och att resurser ska fördelas efter behov. Det kräver ett nytt system, istället för direkt skolpeng.

Att offentlighetsprincipen ges samma innebörd hos fristående skolor som i dag gäller för kommunala skolor är en självklarhet.

Vi välkomnar en höjd ambitionsnivån för yrkesvägledningen i skolorna. Att motverka stereotypa yrkesval baserat på kön är avgörande för att nå en jämställd arbetsmarknad.

Alla elever behöver få tillgång till en kostnadsfri kulturskola. Tillgång till att utöva kultur riskerar annars att vara en klassfråga. Vi välkomnar förslaget på att införa ett statligt stöd villkorat på att kommunerna visar hur de via kulturskolorna avser att nå nya grupper av kulturutövare.

Arbetsliv

Många problem på dagens arbetsmarknad är tydligt kopplade till kvinnors arbetssituation. Kvinnor har mer osäkra anställningar, som allmän visstidsanställning och vikariat, samt oregelbundna arbetstider, delade turer, deltidsanställningar och ohälsa kopplat till jobbet. Ur ett jämställdhetsperspektiv är det av yttersta vikt att se över tryggheten på arbetsmarknaden. Vi är positiva till förslaget att utred konsekvenserna för anställningstryggheten för visstidsanställda, även om vi vill gå längre än utredningen och avskaffa allmän visstidsanställning som anställningsform, avskaffa delade turer samt avskaffa hyvling.

Problemet med strukturella löneskillnader, så kallad värdediskriminering, är ett välkänt och allvarligt jämställdhetsproblem som måste synliggöras och åtgärdas. S-kvinnor är mycket positiva till att Medlingsinstitutet ges i uppdrag att i sin analys av löneskillnader mellan kvinnor och män även redovisa beräkningar av den horisontella lönesegregeringen på svensk arbetsmarknad.

Kvinnors sjukskrivningstal stiger alarmerande och det är framför allt den psykiska ohälsan på grund av stress och dålig arbetsmiljö som växer. Förslaget att Arbetsmiljöverket bör ges successivt ökade resurser för utveckling och intensifiering av tillsynen på arbetsmiljöområdet med fokus på psykosocial arbetsmiljö och på identifiering av riskarbetsplatser är därför mycket välkommet.

Lagstadgad rätt till barnomsorg på kvällar, nätter och helger är en förutsättning för att många kvinnor, som har huvudansvar för barn, ska ges möjlighet att förvärsarbete på samma villkor som män. Att utreda de samhällsekonomiska vinster och kostnader förknippade med att ge arbetstagare rätt till barnomsorg vid arbete på obekvämt arbetstid är ett steg i rätt riktning, även om S-kvinnor inte anser att en utredning behövs. Kunskapsläget om bristerna och behoven är redan stort och vi anser att lagstadgad rätt till barnomsorg på obekvämt arbetstid bör bli verklighet så snabbt som möjligt.

Vi delar utredningens bedömning att en bibehållen eller ökad omfattning av den offentligt finansierade äldreomsorgen i form av hemtjänst och äldreboende bidrar till både jämlikhet och jämställdhet och har positiva effekter på arbetsutbudet. Vi vill att en äldreomsorgslag inför och välkomnar att frågan för närvarande utreds.

Mottagande och integration

Många utrikesfödda kvinnor har det svårt att ta sig in på arbetsmarknaden. Samtidigt domineras de särskilda insatser som görs för nyanlända, som instegsjobb, av män. Att ha ett jämställdhetsperspektiv på integrationen är lika viktigt för samhällsekonomin som för enskilda kvinnors rätt till egen försörjning.

Vi välkomnar att utredningen rekommenderar flera åtgärder för en jämställd integration. Vi vill särskilt lyfta vikten av att etableringsinsatserna på arbetsmarknaden ska ha ett jämställdhetsperspektiv.

Bostäder och grannskap

En bostad är en social rättighet som kräver att inte bara staten utan även fastighetsbolag och byggbolag tar ett stort socialt ansvar. S-kvinnor är positiva till att lagstiftningen om allmännyttiga kommunala bostadsbolag ses över med syfte att förtydliga det handlingsutrymme för att bedriva social bostadspolitik som finns inom ramen för affärsmässighetskravet.

Att det skapas förutsättningar för att rusta upp hyresrätter, inte minst miljonprogrammet, utan att det drabbar hyresgästerna med en alltför stor ökad hyreskostnad är viktigt för de boende. Vi är mycket positiva till förslaget att inför ett lagstadgat krav på hyresgästernas möjlighet att välja nivå vid renovering.

S-kvinnor anser att skattemässig neutralitet mellan olika upplåtelseformer måste råda så att inte hyresrätter missgynnas i förhållande till andra upplåtelseformer. Vi är därmed positiva till rekommendationen om att en upplåtelseneutral totalbeskattning bör införas.

Att hjälpen till grupperna som har svårt att komma in på bostadsmarknaden blir jämlik i hela landet är viktigt. S-kvinnor ser positivt på förslaget med en statlig hyresgaranti.

Att stoppa vräkningar av barnfamiljer och att hjälpa hemlösa barnfamiljer är en prioriterad fråga och, som utredningen konstaterar, en del av att leva upp till Barnkonventionen. S-kvinnor är mycket positiva till rekommendationen att Boverket och Socialstyrelsen ges i uppdrag att tillsammans med intresserade kommuner pröva och utvärdera ett antal modeller som ger strukturellt hemlösa barnfamiljer rätt till boende.

Hälso- och sjukvård

S-kvinnor oroar sig för den allt mer marknadsstyrda hälso- och sjukvården som kännetecknas av privatiseringar och etableringsfrihet som inte nödvändigtvis går i takt med behovsstyrningen, som ska vara grunden för all hälso- och sjukvård.

Idag kan personer med privata sjukvårdsförsäkringar få en snabbare vård utan att det beror på att de har större medicinska behov. Nästan två tredjedelar av dem med privat sjukvårdsförsäkring är män, vilket också gör detta till en viktig jämställdhetsfråga.

Utifrån denna verklighet är det mycket välkommet att utredningen rekommenderar att regeringen ger en lämplig aktör i uppgift att på nationell nivå samla in och sammanställa heltäckande uppgifter om hur hälso- och sjukvården finansieras och utreda vilka konsekvenser ökningen av antalet privata sjukvårdsförsäkringar har fått.

S-kvinnor delar också bedömning att kravet på att tillämpa vårdvalssystem inom primärvården innebär en inskränkning av det kommunala självstyret och sannolikt en minskad jämlikhet i tillgången till hälso- och sjukvården och att regionerna bör vara fria att själva avgöra i vilken utsträckning fri etableringsrätt ska tillämpas.

Transfereringar – barn och familj

S-kvinnor har drivit på för att en utredning samlat göras över hur graviditet hanteras i socialförsäkringen. Vi är mycket positiva till att utredningen nu föreslår detta och välkomnar de frågeställningar som specificeras. Att en gravid kvinna med nedsatt arbetsförmåga inte självklart får samma sjukpenning som en man med samma nedsättning är oacceptabelt. Även om graviditet inte är en sjukdom ska de problem och nedsättningar i arbetsförmåga som en graviditet kan leda till bedömas lika som motsvarande problem för personer som inte är gravida.

En jämställd föräldraförsäkring är en förutsättning för ett jämställt familjeliv och arbetsliv. Att kvinnor är mer borta från arbetet gör att alla kvinnor ses som riskarbetskraft, vilket försämrar kvinnors ställ-

ning på arbetsmarknaden. S-kvinnor har tidigare lämnat remissynpunkter på utredningen "Jämställt föräldraskap och goda uppväxtvillkor för barn – en ny modell för föräldraförsäkringen" SOU 2017:101. I den utredningen stöder vi förslagen att merparten av föräldradagarna ska tas ut innan barnet fyller 3 år, varefter föräldrarna tilldelas 10 föräldrapenningdagar per barn och år till och med barnet fyller 10 år, att lägstanivådagarna avskaffas, att föräldrapenning på grundnivå reserveras och att taket i den tillfälliga föräldrapenningen höjs till samma nivå som i sjukpenningen.

När det gäller förslaget om att fler föräldrapenningdagar reserverade för varje förälder är S-kvinnors uppfattning att föräldraförsäkringen, liksom andra socialförsäkringar, ska vara helt individuell. Vi ser detta som det viktigaste förslaget för att nå ett jämställt arbetsliv och familjeliv. Att varje förälder har rätt till sin föräldraledighet är grunden för en modern familjepolitik. Trots det välkomnar vi förslaget att ytterligare 61 föräldrapenningdagar reserveras för vardera föräldern, som ett ytterligare steg i rätt riktning för att stärka kvinnors ställning på arbetsmarknaden och minska kvinnors dubbelarbete. Det stärker också mäns roll som pappor och deras rätt att vara hemma med sina barn gentemot arbetsgivare som förväntar sig att de tar en kort föräldraledighet eller ingen ledighet alls. Det ger också barn en närmare relation till båda föräldrarna.

Arbetsrelaterade trygghetssystem

S-kvinnor delar utredningens uppfattning att de arbetsrelaterade trygghetssystemen behöver förbättras framför allt för personer med tidsbegränsade anställningar och deltidsanställningar, där många är unga kvinnor.

Vi välkomnar särskilt rekommendationen att återställa ersättningsgraden i den offentliga arbetslöshetsförsäkringen och sjukförsäkringen med riktmärket att 80 procent av arbetstagarna har 80 procent ersättningsgrad samt att den försäkrade inkomsten i både arbetslöshetsförsäkringen och sjukförsäkringen beräknas till den genomsnittliga arbetsinkomsten under en intjänandeperiod.

Vi ser positivt på att samverkan mellan Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen kring långa sjukfall utvecklas och intensifieras.

Skatter

Skattesystemet reformerades på 1990-talet, men sedan dess har omfattande avsteg gjorts från grundläggande principer om neutralitet, förutsägbarhet och likformighet. Till exempel har införandet av jobbskatteavdraget inneburit att den skatt som betalas på lön (inkomst av anställning) har reducerats medan skatt på pension, sjukpenning, a-kassa och föräldrapenning inte har det. Vi anser att det är en orättvisa som måste ändras och vill att jobbskatteavdraget avskaffas.

Vidare anser vi att skattepolitiken måste återfå en tydlig fördelningspolitisk och jämställdhetspolitisk profil för att minska de ekonomiska klyftorna. Skatterna bör växla från skatt på arbete till skatt på konsumtion och kapital. Skattepolitiken bör också utformas så att det gynnar en grön omställning.

S-kvinnor välkomnar utredningens förslag att återinförandet av en förmögenhetsskatt bör utredas inom ramen för en större skattereform.

Vi delar utredningens rekommendation att skattereduktionen för rot-arbeten bör upphävas, men motsätter oss att rut-avdraget bör bevaras.

Finansiering

S-kvinnor anser att Sverige ska stå upp för enprocentmålet i biståndspolitiken. Biståndspengar ska användas till internationella insatser med tydlig inriktning för humanitära- och utbildningsåtgärder och komma personer i utsatta länder till del. Vi motsätter oss således utredningens förslag att temporärt justera målet för det internationella biståndet till 0,7 procent av bruttonationalinkomsten och utnyttja de frigjorda 0,3 procenten för mottagnings- och etableringsprocess i Sverige.

Stockholm 2021-04-12

Carina Ohlsson

Ordförande Socialdemokratiska kvinnoförbundet